

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

ט"ו אלול התש"ס
שנה ה'

פרשת כי תבוא

גיליון 348

זמני השבת

- 6:05 מנחה וקבל"ש א':
- 6:14 פלג המנחה:
- 6:35 סופ"ז הדלה"נ למנין א':
- 7:24 הדלקת הנרות:
- 7:30 מנחה וקבלת שבת:
- 5:08 עלות השחר:
- 6:20 נץ החמה:
- 9:03 - 9:39 סופ"ז ק"ש:
- 9:00 שחרית:
- 12:59 חצות:
- 6:00 מנחה מנין א':
- 7:30 מנחה וסעודה ג':
- 8:29 מוצש"ק להגאונים:
- 8:50 מוצש"ק לר"ת:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת
הגליון 'דברי חיים'
להצלחה ולסיד"ש בכל
הענינים או להנצחת
קרוביכם.

kehilasdivreichaim@gmail.com

נדבת

חפסת גליון ופצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט צ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

מסע קללות

מובא סיפור על אברך אחד שהייתה לו יארצייט לאביו המנוח, בשבוע של פרשת כי תבוא. הוא ניגש לבית הכנסת וביקש מהגבאי לאפשר לו עלייה לתורה. לאחר שזה בדק ברשומות המתפללים, התברר כי כל העליות תפוסות למעט זו של הקללות. כדרכו של אברך כשלא ידע מה לעשות הלך לשאול את רבו. הוא ניגש לרבי חיים אריה ארלנגר המכונה 'הסטייפלר' צ"ל.

לאחר ששטח את התלבטותיו שאל אותו הרב: "האם הנך מיוחד לעלות?". השיב האברך: "לא! שומר מצווה לא ידע דבר". פסק לו הרב לעלות לתורה בעלייה של הקללות. זמן לא רב לאחר שכיבד את זכרו של אביו, הגיע מכתב מחו"ל אל האברך בו נאמר לו כי אח של אביו המנוח הוריש לו עסקים וקרקעות בשווי כולל של כחמישים מיליון דולר. הוא מיד טס לחו"ל, שהה שם כ-חמש שנים וחזר כעשיר גדול מאד.

כשהוא במכונית הפאר שלו נפנה מיד לביתו של הרב ובשמחה קרא לעברו: "מורי ורבי הבטי! עליתי לקללות ושום דבר לא קרה לי... ונהפוך הוא - אני איש עסקים מצליח ובחמש שנים האחרונות הכפלתי את כספי הירושה". הבטי בו רבי חיים אריה ברחמים וקם ממקומו ברוגז ואמר: "האינך רואה? כל הקללות נתקיימו בך! הפכת מאברך לאיש עסקים - הפסדת את כל עולמך!!!!"

כמו"כ מסופר על אחד מחסידיו של רבי צדוק הכהן מלובלין שבא אליו כדי לשאול בעצתו. רוצה היה אותו חסיד לעקור לאמריקה ובא לשאול את דעתו של רבו בעניין זה. "אל תעשה זאת", פסק רבי צדוק לחסיד. "אם תבוא לשם לא תוכל עוד להוסיף ולשמור תורה ומצוות כראוי. ראוי שתישאר במקומך כאן". לאחר זמן סירב החסיד לשמוע לעצתו של רבו, וגמלה בלבו ההחלטה להגר בכל זאת ממקומו לאמריקה. לפני נסיעתו שב החסיד ובא אל רבו ואמר: "בפעם הזאת לא באתי כדי לקבל עצה, אלא כדי לקבל ברכה. כי כבר נפלה ההחלטה ואני נוסע לאמריקה".

שמע זאת רבי צדוק ואמר: "אם כך, כל שנותר הוא לברך אותך בברכת הדרך". קם רבי צדוק ממקומו וליווה את החסיד אל מוחץ לביתו. בתוך הילוכם החל רבי צדוק לברך את החסיד, אולם לא מילים של ברכה היו בפיו אלא דברי הקללה המופיעה בתורה. וכך אמר לאותו החסיד: "יככה ה' בשחפת ובקדחת ובדלקת ובחרחור ובחרב ובשדפון ובירקון ורדפון עד אבדך. יתן ה' את מטר ארצך אבק ועפר מן השמים ירד עליך עד השמדך, יתנן ה' נגף לפני אויבך", וכך המשיך וקרא את פרשת הקללות הנכתב בפרשת השבוע. כששמע החסיד את הקללות נתחלחל ונשמטה רוחו. בינתיים נמצאו עומדים בראש גרם המדרגות. פתאום ניגף החסיד ברגליו, נפל והתגלגל מטה מטה עד שיצאה נפשו.

בפרשת השבוע יש 98 קללות (פי שניים מפרשת בחוקותי ששם יש 48 קללות). בעל הטורים מבאר כי אדם שמברך בכל יום, מאה ברכות, ניצל ממאה קללות חסר שתיים שמופיעות בפרשת השבוע. 98 קללות הקיימות ועוד שניים המשלימות למאה: "וכל חלי וכל מכה"...

הרוקח מביא כמה ראיות שמאה ברכות מצילות מן המאה קללות, להלן אחד מהם: בתהילים נאמר (קכ"ה, ד') הנה כי כן יברך גבר ירא ה' - כי כן גימטריא 100. החיד"א מוסיף (פתח עיניים במסכת מנחות מג, ב): מביא את דברי הגמרא: "תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י-י"ב): 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך?'". רש"י אומר על הפסוק: "מה ה' אלוקיך וגו'" - קרי ביה מאה.

שואל ספר חסידים: איך ייתכן להיות שחז"ל אומרים לנו, שכל המברך מאה ברכות, מגיע ליראת שמים, שנאמר "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה". והלא אנו מברכים מאה ברכות, האם ניתן לקבוע בוודאות שהגענו ליראה? איך יכול להיות שאנחנו לא מגיעים ליראת ה'?

משל למה הדבר דומה? ילד רוצה לאכול סוכרייה, אבל מתברר שהסוכרייה שהוא כה אוהב מכוסה בצלופן (Wrapper). מה לעשות?! הוא מסיר את העטיפה ואוכל את הסוכרייה, האם מעניינת אותו הצלופן? ודאי שלא! המטרה שלו זה האוכל. אך לעומתו, יש מעצב עטיפות לסוכריות על מקל שאותו לא מעניינת הסוכרייה אלא רק העטיפה. אך כיוון שכבר פתח את הצלופן אוכל הוא גם את הסוכרייה....

מבאר ספר חסידים שכן הוא הנמשל: הברכה זו העטיפה - זה הצלופן של האוכל. ישנם שני סוגי אנשים: אדם שרוצה לברך את הקב"ה והוא מוצא דרך קלה על ידי הסוכרייה - מברך ואוכל. אחד כזה ירגיש בכל ברכה איך יראת השמים שלו מתעלה ומתחזקת. לעומתו, אדם מברך ברכה, לא בגלל שהוא חושב לגדל ולשבח את הקב"ה. הוא מוריד את הצלופן, כדי להגיע למטרה - האוכל. אחד כזה לא ירגיש התעלות ע"י הברכה. אם אחד, המטרה שלו זה האוכל, אומר ספר חסידים, מזה לא מגיעים ליראת שמים.

רבי שניאור זלמן מליאדי, "האדמו"ר הזקן" מייסד תנועת חב"ד, היה נוהג לקרוא בתורה בבית הכנסת מדי שבוע בשבוע. באחד השנים לא נכח רבי שניאור זלמן בעיר ליאדי בשבת פרשת "כי תבוא", ולפיכך נשלח אדם אחר לקרוא בתורה. בין הנוכחים בבית הכנסת היה דובער הילד, בנו של רבי שניאור זלמן שהפך ברכות הימים ליורשו וממלא מקומו. כששמע את דברי התוכחה, הדברים נגעו לליבו כל כך וגרמו לו לכאב לב. עד כדי כך השפיעו פסוקי התוכחה על הילד ששלושה שבועות לאחר מכן, ביום הכיפורים, הסתפק אביו האם לאפשר לו לצום בשל חולשתו. כששאלו את דובער הצעיר: "מה אירע? הלא בכל שנה קוראים פרשה זו?" השיב: "כשאבא קורא, אין אלו נשמעים קללות".

פעם אחת הגיע איש עני אל המגיד מקוזניץ, וביקש ממנו כסף כדי להשיא את בתו הבוגרת. כעס הרבי ואמר: "מה אני יכול לתת לך? קדחת אתן לך!! לא עברה שעה קלה ואל בית הרבי הגיע אדם עשיר, גביר, וביקש מן המגיד שיעזור לו, כי חלה בקדחת. אמר לו הרבי: "תן מאתיים זהובים לאיש העני שנמצא כאן ותתפא מן הקדחת". אז הבין העני את כוונת דבריו של המגיד.

וזהו כי תבא אל הארץ וגו':

כספר אפריון כתב להסביר למה בדרך כלל כתיב בתורה "והיה כי יביאך ה' אל הארץ" שה' הוא המביא, וכאן כתיב לשון "כי תבא" דהיינו שהוא בעצמו בא לא"י, כי ענין ביכורים הוא שידע כי לה' הארץ ומלוואה, והאדם אינו אלא כפועל ואריס לעבוד האדמה והקב"ה משלם לו לפי מעשיו וזכויותיו, ודרך אריס נאמן להביא פירות הראשונים לבעליו, וזה כי תבא אל הארץ אם תחשוב שבכוחך באת אל הארץ והכל רק ע"י ההשתדלות שלך, וכדי להוציא זה מלבך, תביא ראשית ביכורים לה' כדי שתידע מי הוא הבעל הבית האמיתי, וה' מוריש ומעשיר.

ואע"פ דא"כ כ' אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה, כי יש אנשים אשר משתתפים הקב"ה עם הכוחי ועוצם ידי שלהן, וזה ג"כ בכלל כפירה, כי אמונה טהורה הוא אין עוד מלבדו.

צפנטי, אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה כורך עליה גמי לסימן ואומר הרי זו ביכורים, סרס"ק ר' משס לייצ **מסאקוב ז"ל** אמר שהאדם צריך להתבונן במעשי ה' הנפלאים אין הפרי שהוא לכתחילה אין ואפס וא"כ נתכסה בעלה וא"כ הפירות מבלבל ויוצא, שהוא באמת נסים ונפלאות הבורא ית"ש להמתבונן היטיב בזה אף שהוא דרך הטבע, וזהו רמז ברש"י שקושא על הפרי "גמיי" ראשי תיבות גדולים מעשי י', שעיקר מצות הביכורים הוא התבוננות והכרה במעשי הנפלאים.

י"ל בדרך רמז אדם "יורד" הירידה של אדם הראשון שהלך לגן ואכל מעץ הדעת שהיתה תאנה כמבואר ברכות מ"א. והתיקון ענין הביכורים שיביא את התאנה לביהמ"ק מקום התיקון של חטא עץ הדעת.

ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' אשר היא נותן לך:

בברכות ל"ה אמרו חז"ל קודם ברכה לה' הארץ ומלוואה לאחר ברכה והארץ נתן לבני אדם, ובזה ביארו מאמחז"ל כבד את ה' מהונך אל תקרי מהונך אלא מגרונך דאם אתה מברך עליו בגרונך אזי נעשה מהונך, וזהו ענין הביכורים שעל ידי אמירת השבחים לה' זוכין שהפירות יהיו שלך.

המשך חכמה כותב שבפרשת ביכורים נזכר שם הוי"ה י"ג פעמים, כנגד י"ג מידות של רחמים שנתעורר ע"י הבאת הביכורים, ורמז לדבר בפרשת כי תשא לאחר הפרשה של י"ג מידות של רחמים מיד כתיב ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה"א.

ושמת בלבבך:

במשנה מס' ביכורים פ"ג משנה ח' תנן עשירים מביאין ביכורים בקלות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה, הסלים והביכורים נותנים לכהן, והעשירים לא היו נותנין קלותותיהן לכהן, ובב"ק דף צ"ב. איתא דהיינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלי עניותא, ולכאורה יש להבין למה לקח הכהן הסנא מן העניים ולא מן העשירים, וי"ל דהנה אמרו חז"ל לפום צערא אגרא, ומה שהאדם מטריח במצוה חשוב יותר בעיני ה', והנה העשיר שיש לו הרבה כסף והולך לחנוך ליקח לו כלי כסף וכלי זהב, אינו חשוב לפני הקב"ה כהטירחא שטרח העני לעשות סל נצרים של ערב קלופה שהוא עבודה קשה והעני מטריח עצמו לעשות סל נאה ביותר, והקב"ה אוהב את

הטירחא שמטריח לכבוד המצוה, ולכן זכה העני שיקבלו ממנו, כי גם הסל שעבד בו והשקיע כוחותיו בו הוי כקרבן.

והא דאמרו חז"ל בתא עניא אזלי עניותא, י"ל לפי מש"כ רש"י בת קול מבשרתו הבאת ביכורים היום תשנה לשנה הבא, והיות שבתר עניא אזיל עניותא, הכהן לא רצה שיצטרך להביא לשנה הבאה שוב בסלי נצרים כעני, לכן לקח ממנו הסל, והבת קול מבשרתו תשנה לשנה הבאה בלי הסל של נצרים. וי"א שלקחו מהנעי לפי שהיו מניחים תחת הפירות עשבים כדי שיהיה נראה שכמלא, וכדי שלא לביים לקחו כל הסל.

ובאת אל הכהן אשר יהיה בלמים היום ואמרת אליו ה' ה' היום:

כתב המתנס סופר שבסיפור יציאת מצרים יש מצוה לספר אפילו שני ת"ח שיודעים הסיפור מספרים זה לזה, כי כל סיפור נפלאות הבורא אפילו אם יודעים מזה מחזק האמונה בכל פעם, וכן הכהן שמקבל הביכורים שומע הסיפור אלפים פעמים, ואעפ"כ ואמרת אליו הגדתי היום כאילו שומע היום בפעם הראשון, כמו"כ בתפילה ופסוקי דזמרה הגם שמשבחין לה' בכל יום ויום אבל יהיה בעיניך כחדשים וכמספר ומודה לה' בפעם הראשון.

ה' ה' היום:

לכאורה צריך ביאור הלא עדיין לא אמר כלום, פי' **המלצוים** שהוא דומה ללשון הפסוק השמים מספרים כבוד קל ומעשה ידיו מגיד הרקיע, עצם מציאות הרקיע מגיד שבחו של מקום אף דאין אומר ואין דברים, וכן הביאור בפסוק זו, הגדתי היום, עצם ביאתי למקום הזה בהכנעה כבר מגיד מה כונתי בלי אמירת דברים, וכן צריך להיות ביאת כל אדם לבית המדרש, בבחינה של בבית א' נהלך ברגש ההכנעה בכניסה לביהמ"ד מגיד כבר מה כונתו בביאתו לביהמ"ד.

ארמי אובד אבלי:

יש כמה פשטים בראשונים מיהו הארמי שרצה לאבד את אביו, בפשטות זה לבן שרצה לאבד את יעקב כמבואר ברש"י, וי"א זה נמרוד שרצה לאבד את אברהם (כ"צ"ס) או בתואל שרצה לאבד את יצחק ע"י אליעזר או בלעם שרצה לאבד את ישראל [ע"י צנטי ושלס"ק]. אמנם יש לדון למה לא הזכיר שעשו רצה לאבד יעקב, ולא הזכיר רק לבן או להלך בפרשה את פרעה כמש"כ וירעו אותנו המצרים, וי"ל דלבן ובלעם נאבדו ומצרים לא נשאר עד אחד, אבל עשו והיא עמלק מלחמה לה' בעמלק מדור דור. עשו אשר קרך בדרך מקרה אין השגחה פרטיות יסוד הכפירה, ואנו מאמינים שהכל בהשגחת הבורא ית"ש, והוא ענין מלכיות כדי שתמלודוני עליכם, ועי' כלי יקר שיסוד ההשגחה במה שמצינו בביכורים אין טובת הנאה למי יתן אלא להכהן הראשון אשר פוגע בביהמ"ק, כי גם זה בהשגחה הבורא שהפרי זה יגיע דוקא לאותו הכהן בהשגחת הבורא.

ארמי אובד אבלי וירד מצרומה:

יש להבין השייכות בין מעשה לבן לירידה למצרים, אלא כל הסיבה שהוצרכו לירד למצרים הוא מחמת הקנאה שהיה להם ליוסף ומכרו אותו למצרים וממילא הוצרכו הם

וגם דשנים ורעננים יהיו, להיות ער לעבודת השי"ת.

חסכת ושמע ישראל:

ענין הסכת מבואר בראשונים ועי' צמת"ס לשון סוכה ראייה והתבוננות, הכנה לשמוע, היום הזה נהיית לעם, מהו מהותו של עם ישראל, וה' האמרת לשון הפרשה תפארת, למעלה משהגת אזה"ע, י"ל לפי"ד המהר"ל בנצח ישראל על הגמ' כתובות ס"ו: מאמר ריב"ז אשריכם ישראל כשראה בתו של נקדימון בן גוריון מלקט שיבילים בין גללי בהמות הערבים, ותמוה שיכתבו אשריכם ישראל על זה, וציאלר המהרש"א והמהר"ל ביתר ביאור שהנהגת בני ישראל למעלה מדרך הטבע בלא שום שר ומזל כלל ולכן כשהם עולים הוא למעלה מדרך הטבע וכשהם יורדים זה למטה מדרך הטבע, וזה סימן לאשריכם ישראל שאינם תחת שום שליטה של שר או מזל.

ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת:

לכאורה יש כאן שינוי סדר, שבתחילה באו לארץ ישראל ואח"כ באו אל המקום הזה דהיינו מקום המקדש, ותי' המפרשים עפי"ד התרגום יונתן על הפסוק ואשא אתכם על כנפי נשרים, שבליל יציאת מצרים הביא הקב"ה בני ישראל על עננים למקום המקדש שיאכלו שם הפסח ואח"כ החזירים למצרים, נמצא שבאמת באו למקום המקדש קודם שבאו לארץ ישראל, ועל נותן שבח מיוחד להקב"ה. או יאמר עפי"ד המדרש על הפסוק אשר ברא אלקים לעשות, לעשות הוא לשון עתיד שבריאת העולם לא נגמר לגמרי בששת ימי בראשית רק כשנבנה ביהמ"ק מקום הנבחר, וזה ויביאנו אל המקום הזה ואז נגמר בריאת הארץ בשלימות.

ושמחות בכל הטוב:

כתב צמ"ח המייס הקדוש וזה לשונו: ירמוז באמרו בכל הטוב אל התורה כאמרם ז"ל [ברכות ה.]. ואין טוב אלא תורה "שאם היו בני אדם מרגישיין במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומר, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

השקפה ממעוף קדשך מן השמים וברך את עמך:

כתב רש"י כל השקפה לרעה חוץ מן השקפה ממעון קדשך שגדול מתנת עניים שמהפך מידת הדין למידת הרחמים, ויש להבין למה באמת כל השקפה לרעה הלא השקפה הוא מלשון ראייה, וכתב הגה"ק מסאטמאר ז"ל צפ"ר דברי יואל שענין השקפה הוא המסתכל מלמעלה למטה, והנה כשהמלאכים מסתכלים מלמעלה למטה ורואים איך אנו עובדים את השי"ת, השקפה שלהם הוא לרעה, כי אינם יכולים להבין איך אדם יכול לעבוד עם כל כך פניות ומחשבות זרות בלי שלימות הראוי לעובד ה' באמת, אמנם במתנת עניים שזה לא שייך כלל אצל המלאכים כי אצלם אין ענין של גמילות חסדים, בזה אינם יכולים להסתכל בהשקפה רעה שזה לא שייך בהם, ובפרט במצות צדקה דקי"ל הנותן צדקה אפילו שלא לשמה ה"ז צדקה גמורה כיון דאין הדבר תולה בכונת הנותן אלא העיקר שהעני יקבל, ממילא במתנת עניים לא שייך

לירד ג"כ עם יעקב אביהם, והנה כשיש בן בכור והוא נוטל פי שנים בודאי אין האחים מתקנאים בו כי כך הוא שורת הדין, אמנם כשהאב נותן לא' מהקטנים פי שנים כמוכן שיש להאחים הגדולים קנאה, והנה רחל היתה צריכה להיות אשת יעקב ורק על ידי הרמאות של לבן נתהפכה הסדר ולא היה הראשונה, ואי לאו הרמאות של לבן היה יוסף בן רחל יכול להיות הבכור וממילא לא היה קנאה בין האחים עליו כמה שנוטל יותר מאחיו כיון שמגיע לו, נמצא על ידי הרמאות של לבן נגרם שיוסף לא היה הבכור וממילא נתקנאו בו אחיו, וזה גרם שירדו למצרים, נמצא ארמי אובד אבי גרם לוירד מצרימה.

ארמי אובד אבי, הגה"ק מהרי"ד מצעלזא ז"ל היה אומר שלבן ביקש לעקור את המסורת אבות שיש לנו מאבותינו, כי נהוג בישראל לומר כך עשה אבי כך נהג אבי שראה כן אצל אביו, ודרך הכופרים והמינים לשחק על זה כי הם חושבים שיודעים ומבינים יותר את הרוח החדשה, וזה הביאור ארמי אובד "אבי" דהיינו המידה של יהודים שמסתכלים כלפי מעלה אצל מסורת אבות.

וענית ואמרת לפני ה' אדמי אובד אבי:

ואמרו חז"ל וענית בקול רם, כי באמת מציינו שכל המרים קולו בתפילתו ה"ז מקטני אמונה כאילו הקב"ה אינו יודע מחשבות לבו, אמנם אם המרים קולו בתפילתו ותוכן וענין התפילה הוא שהקב"ה יודע מחשבות, א"כ אין זה בכלל קטני אמונה, כי הן הן הדברים שהוא אומר, והנה הך מעשה של ארמי אובד אבי באמת לא ידע יעקב שלבן רוצה לאבדו כי לבן היה רמאי והיה יכול ללבוש כל מעשיו כאילו הוא צדיק, ורק הקב"ה יודע מחשבות שכונת לבן היה לרמות ולאבד את יעקב, נמצא כשאומר ארמי אובד אבי הוא אומר סיפור שרק הקב"ה ידע מזה כי הקב"ה יודע מחשבות, ולכן שפיר היה יכול לומר בקול רם ואין זה בכלל קטני אמונה כי הלא הוא אומר שהקב"ה יודע הכל.

משה תיקן להם במקום ביכורים הג' תפילות בואו נשתחוה י"ל שתיקן להם שמקומות התפילה הם מקומות המקדש התפשטות הקדושה כמו שמתינו ביעקב קדושה שלא במקומו, וזה ענין השתחויה וכמזואל צט"ז ק"ב שמקום התפילה הוא אדמת קודש וכמו שר"ה בחי' מקדש כן כל תפילה ותפילה.

ענין הביכורים ליתנו לכהן דוקא במקום המקדש, כי ביהמ"ק הוא מקום החיות של כלל ישראל כמו שאומרים רחם על ציון כי הוא בית חיינו, ושם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, היפוך המיתה תיקון חטא עץ הדעת, ביהמ"ק מקום השתחויה והכנעה, ולכן היה אסור לישן בביהמ"ק, ואפילו בלילה, השומרים היו נעורים, ואם מצאו השומר ישן היו שורפים את כסותו כקנס, וזה ענין ויהיו שניהם ערומים [כן לאיתי צפ"ר אמונת עתך להר"ם וולפסון], וחדשים לבקרים רבה אמונתך עבודת האדם תתחדש כנשר נעוריקי, הוא ענין החיות, ראש השנה אין לישון ראש השנה בגימ' בית המקדש

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרינוואלד זצ"ל

לע"נ

הרה"ח ר' בנימין בייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזנוביץ זצ"ל

השקפה מלמעלה למטה לרעה, רק השקפה לטובה.

את ה' האמרת היום וגו' והי' האמירך היום להיות לו לעם סגולה:

כתב האור זרוע [מגדולי הראשונים] בהל' שבת סי' מ"ב: תיקנו רבותינו ז"ל והוסיפו מזמורים לכבוד השבת כגון השמים מספרים כבוד קל וגו' ועוד תיקנו נשמת כל חי וגו', והיינו טעמא שהוסיפו אלו, דאשכחן שלא בחר הקב"ה ביום השבת שבחות של מלאכי השרת כי אם בשבחות ישראל כמבואר במדרש עה"פ שש כנפים לאחר מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע דהיינו ששה כנפים לששה ימים וביום השבת אומרים המלאכים תן לנו לומר שירה, והקב"ה שומע שירות ותשבחות מעם ישראל [ומדרש זו הובא בתוס' סנהדרין ל"ז: ד"ה מכנף, ועל זה הוסיף האו"ז ונראה בעיני דהיינו את ה' האמרת היום כלומר ביום המיוחד דהיינו שבת וה' האמירך היום שחפץ בישראל יותר ממלאכי השרת, ורמז לזה כ' בבאר משה "האמרת היום" בגימטריא "השבת", וכ"כ האור המייסד ה' עה"כ ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, פי' אין זו אתנו בעולם הלז, ואולי גם המלאכים לא ישבו במסיבתינו בעולם זה כי הוא [השבת] למעלה מעולם המלאכים.

חסכת ושמע ישראל:

כספה"ק יש רמז להזמנים שע"פ שו"ע אסור להפסיק ולדבר, ה - הלל, ס - ספר תורה בשעת קריאת התורה ובין גברא לגברא, כ - כהנים כשמברכין את העם, ת - תפילין בין של יד לשל ראש, ו - וידי ביוכ"פ, ש - שופר בראש השנה, מ - מגילה, ע - עמידה, בשעת חזרת הש"ץ, [בזוה"ק כתב ע - זה עומר דהיינו ספירת העומר], בכל אלו בשעת עשייתם - הסכת!.

בענין התוכחה: בספרן של צדיקים כתבו על מה שאנו קורין התוכחה בקול נמוך, לפי שאין רוצים לפרסם הקללות, אמנם יש בזה גם ענין אחר, כי באמת הצדיקים יכולים להפך כל הקללות לברכות, וידוע שכן נהגו הרבה צדיקים שבפרשת בחקותי וכי תבא אמרו דברי תורה באופן של הפיכת הקללה לברכה, וא"כ מרומז בכל התוכחה ברכות, רק אינם רוצים לפרסם זה להשטן, לכן אומרים בקול נמוך כאדם האומר סוד בקול נמוך, והסוד הוא שכל הקללות יש בכוחינו להפך לברכות והשפעות טובות, ולכן נכתב התוכחה בלשון שם הוי"ה מידת [הרחמים].

המנחת אלעזר ממנוקחטש ז"ל פי' הטעם למה כ' י"א ארורים ולא כ' באופן של י"א ברכות, כגון ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, ות"י לפי"ד החו"ד שכ' דאף דשיטת הרמב"ם הוא דספק דאורייתא מן התורה לחומרא הוא רק מדרבנן לחומרא אבל מן התורה כל ספק לקולא, מכל מקום בספק מצות אזלינן מן התורה לומר, וביאר החו"ד הטעם כי התורה דיבר בלשון וודאות, וכשאמר לא תאכלו כל נבילה, הפי' נבילה וודאי אבל ספק לא הוי בכלל נבילה, אבל לאידך גיסא במצוה כשהתורה מצווה להניח תפילין הכונה לתפילין ודאי ולא אם יש ספק, וכן אתרוג ולולב רק ודאי ולא ספק, וממילא אזלינן מן התורה לחומרא, ולפי"ז אמר המנח"ם אם התורה היה

כ' ברוך אשר יקים היה המשמעות דוקא באופן שוודאי יקים אבל אם אינו בוודאי יקים אזי אינו בכלל הברוך, לכן כ' התורה בלשון ארוך אשר לא יקים, וממילא דוקא כשלא יקים בוודאות הוא בכלל הארוך, אבל בספק אינו בכלל הארוך, וזה ממידת הרחמים של הקב"ה.

והתמכרתם עם ואיך קולו:

באמת יש בזה ברכה גדולה כי כלל ישראל הם קנינו של הקב"ה והטיל עליהם חותמו באות ברית קודש, וכמו שאומרים בברכת המזון ועל בריתך שחתמת בבשרינו, וממילא אין קונה לא שייך קנין אחרת ע"י אומה, וכמאמר האלמו"ר הגה"ק מהר"י"ל מליצ'אוויטש ז"ל רק הגופים הלכו בגולה אבל לא הנשמות, וזה סיוע התוכחה להורות כי האדם צריך להתחזק ולהיות עבד נאמן להקב"ה ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם כי אין קונה העבדות של כלל ישראל, כי אנחנו עבדים נאמנים להקב"ה ואי אפשר לסלק את זה מאתנו בשום פנים ואופן.

התוכחה בפרשת כי תבא נכתב בלשון יחיד ובפרשת בחקותי נכתב בלשון רבים, ובמגילה ל"א. איתא שמשום כך אין מפסיקין בפרשת בחקותי ובפרשת כי תבא מותר לעשות הפסקה, ויש להבין מה החילוק בזה, ואיתא שסג"א כשכתב בלשון יחיד הכונה לכל הכלל ישראל, כמו "יאמר נא ישראל", אבל כשכתב בלשון רבים הכונה לחלק של כלל ישראל כמו "יאמרו נא בית אהרן" וכן "יאמרו נא יראי ה'" שהם רק חלק הכלל, לכן בפרשת בחקותי דכתיב בלשון רבים דקאי על חלק מהכלל אז אפשר לקיימו, אבל בפרשת כי תבא דכתיב בלשון יחיד דהיינו על כל הכלל, זה לא שייך בכלל כי הקב"ה הבטיח נצח ישראל לא ישקר, ממילא מפסיקין בו, כי א"א לקיימו בכל תקפו, ואולי זה היתה כונת משה רבינו להמתיק התוכחה בזה.

תחת אשר לא עבדת את ה'א בשמחה:

הגר"א אמר שהאותיות אחר א' ש' ר' הם שבת [אחר א' ב' אחר ש' ת' אחר ר' ש'] שבכל שבת צריך לקבל את השבת מתוך שמחה וטוב לבב, וכן שבת קודש יש בכוחו להפך התוכחה לברכה, ולכן אומרים כליל שבת "שמעה ותשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך ה'", המשפטים הם הדינים ומידת הדין, אבל בני ישראל שמחים כי אתה ה' עליון על כל הארץ מאוד נעלית על כל אלהים, כי בשבת קודש שהיא מקור הברכה מקור החסד והרחמים הוא עליון על כל מידת הדין, ושבת מהפך מנגע לענג.

הרז"י העניך אלכסנדר ז"ל היה מפרכ "תחת" מלשון מה הסיבה שמתחת, דהיינו שלא נראה לעינים ובאופן גלוי למה באמת אין שמחה ומתיקות בעבודת ה' ולימוד התורה, אין זה כי אם שהגשמיות עולה על כולנה ולא קיים מה שמבואר בדברי האוהחה"ק הנ"ל עה"פ ושמתח בכל הטוב, ועבודת האדם בקרית פרשה זו לחזק א"ע בשמחת התורה ובאמונה שהורה בהק"ב ולהיות שמח בחלקו שנתן לו הקב"ה, ולדבק בה' באמת ובלבב שלם.

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין בינוש וזנבים זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהודכן ביסורים קשים וקבלם באהבה בשם 'קפו' שמיני לסוד 'נקרובי אקדש' - בוניסן תשנ"ז

